

POMEMBNOST AVTOPODJETJA Adrije V NAŠEM GOSPODARSTVU

Delo in življenje kolektiva

Tokrat nameravamo opisati delo in življenje kolektiva, ki ima največjo vlogo v našem cestnem prometu, bodisi to pri prevažanju potnikov, turistov kakor tudi blaga.

Z NIC JE ZRASTLO VELIKO MODERNO AVTOPODJETJE

Poleg morskega prometa zavzema v našem okolju veliko vlogo cestni promet, ki nas povezuje z vsimi mesti in vasi, z železnico pa s celim svetom. Z letom do leta 1950 je cestni promet v državi tako napredoval, da je nastal potreba za hitrejšo in bolj udobno prevozno sredstvo. Zaradi našega hitrega gospodarskega razvoja. Naši ljudje vedo, da jim v prihodnje poveljujejo. Pred vojno je v meje vsako leto enkrat privozil v naše vasi kak avtomobil. To pa zaradi slabih cest. Počistjenemu zemljišča ni bilo na tem, da bi povežali naše vasi z mesti. Gradili je ceste, kjer je pač imel največ koristi od njih.

Po osvoboditvi je začela ljudska oblast rešeno misliti na to. Popravljali je začela obstoječe ceste, gradila nove. Potrebno je bilo povežati naše ljudstvo na deželi z mesti. Vzpostaviti s tem so rastle tudi potrebe avtomobilnega parka. Koper je vseboval dobavo lica gospodarskega, kulturnega in prometnega središča Slovenske Istre. Zdal niso več zadostovala prevozna sredstva, ki so po dvakrat ali trikrat na dan vozili skozi Koper. Na avtobusni postaji je bilo vedno več potnikov. S tem pa je naglo narasla tudi transportni promet. Nujno je bilo treba v tem pogledu kaj narediti.

In tako je 1946. leta nastalo lahko rečemo s t. dvema kamionoma znamke »Dodge«, ki so jih preuredili v pomožne avtobuse za prevoz potnikov iz Koprja v bolj oddaljene kraje kakor Novi grad, Umag in Buje, avtopodjetje Adria. To je bilo vse. Potrebe po prevoznih sredstvih pa so vsebovali narasle.

Novo avtopodjetje se je kmalu povežalo s pokrajinskimi avtopodjetji v Ajdovščini, ki je prisloilo Adriji s pomočjo nekaj kamionov in avtobusov. Adria takrat ni imela niti lastne delavnice. Šoferji so se spominjali, kako so morali tlačiti zrak v gume na kobilu, iz dneva v dan pa so po zaslugi dobroga vodstva podjetja razmere izboljševale. Podjetje Adria se je polagoma razvijalo. Promet se je nekoliko izboljšal, toda v naši vasi še vedno niso vozili avtobusi, čeprav so bile narasle ceste dobre, ker so jih sprostovoljnimi delom popravljali. To pa zaradi pomanjkanja prevoznih sredstev. Adria je takrat opravljal skoraj vse naš potniški in blagovni promet. Naš gospodarski in politični ter kulturni razvoj je bil dalje in s tem vzporedno je bilo nujno potrebno povečati avtomobilski park.

Vsa dobička, ki ga je še mlado avtopodjetje prejelo za opravljanje vožnje so investirali v nova prevozna sredstva, v orodje in druge potrebitve, ki so jih rabili za delavnice. Kakor se je naglo razvijal avtopark, tako se je tudi modernizirala delavnica, kjer so opravljali manjša popravila na avtomobilih. Vedno bolj pa je bilo pri avtopodjetju nujno vprašanje prostora, garaže in delavnice.

Končno je Adria investirala del svojega dobička v te namene. Na precej širokem travniku pri križišču v Semeđeli so začeli kopati temelje novim poslopijem, ki so bila prav za prav namenjena za nov dimenzijski dom. Načrte so potem sprejemali. In danes lahko vidimo v Semeđeli novo veliko moderno avtopodjetje. Garaža s precej velikim dvoriščem, številne delavnice, kakor mizarska, kovaška, montažna, stružna, delavnica za električna popravila in skladišča, vse to in vrvež avtomobilov po parku, odmevi udarcev težkih kovinskih kladiv in prostornih delavnic, živahnost, ki je zdaj tu, daje vtis mogočnega podjetja, ki se lahko kosa s kakršnim koli te vrste. Letos so začeli opravljati tudi teka dela pri popravilih avtomobilov, za katere smo morali prej dati dragocene devize. Skratka generalna popravila, montiranje novih voz, vse to opravljajo zdaj za celo okrožje v

delavnice Adrije. Avtopark pa razpolaga z devetimi avtobusi, štirimi pomožnimi avtobusi, s sedmimi avtobusi, osmimi navadnimi kamioni, dvema poltovornima avtomobiloma in šestimi avtotaxi. Ko so ustanovili v Bujah avtobusno avtopodjetje, je namreč Adria veliko svojih vozil dala novemu avtopodjetju.

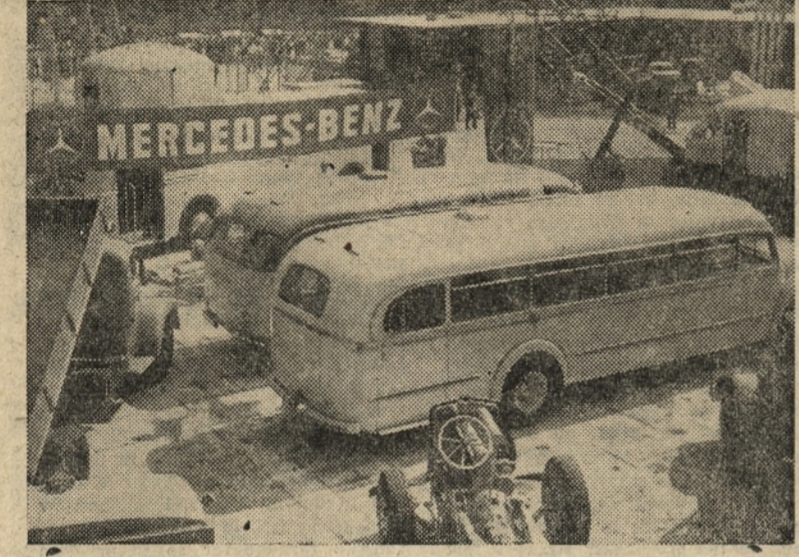
DELAVCI SAMI UPRAVLJAJO PODJETJE

S prevzemom podjetja v upravljanje je delavski svet takoj začel resno delati in si na svojih zaslednih postavil naloge, ki jih uspešno izvaja. Iz svoje srede je izvolil najboljše člane v upravni odbor, ki

ni bilo. Pomeni torej, da so po zaslugi delavskega sveta, ki jim je pravilno tolmáčil nove gospodarske ukrepe, delavci zadovoljni. Večina kolektiva pa ne gleda samo na lastni interes; ampak prav tako na interes podjetja. To pa je prvi in osnovni pogoj za še nadaljnji procvit in razvoj avtopodjetja Adria.

KAKSNE NAČRTE IMAJO?

Prav je, da nekaj povemo tudi o načrtih delavskega sveta avtopodjetja Adria. Na zadnjem zasedanju je bilo veliko govora o izvedbi letosnjega plana podjetja. Postavljeni so bili tudi roki n. pr. za ureditev skladišča tekočih goriv, asfaltirane dvorišča, ureditev transformatorske postaje in tako naprej. To bodo prav gotovo izvedli. Malo težja pa bo naloga zmanjšati režijske stroške, uvesti splošno varčevanje, izboljšati vse, kar se da delovno disciplino in organizacijo dela.



ADRIJA JE NABAVILA VEČ AVTOBUSOV ZNAMKE »MERCEDES BENZ«

se skoraj vsak teden po potrebi sestaja in rešuje tekoče naloge. Najprej je bilo treba v podjetju skrbeti za izboljšanje delovne discipline, kajti to je prvi pogoj za solidno in uspešno delo. Velik napredek so v tem pogledu dosegli. Neupravičenih izostankov beležijo vsak dan manj. Po direktorjevemu mišljenju se je delovna disciplina izboljšala najmanj za 50%. To je najpomembnejši uspeh delavskega sveta.

Z uvedbo novih gospodarskih ukrepov je avtopodjetje Adria, kakor ostala podjetja v našem okrožju, nekako bolj sproščeno in delavci vse bolj čustvi, da so sami gospodarji svojega dela. Prav zaradi tega so tudi izboljšali disciplino in povečali delovni učinek. Na zadnjem zasedanju delavskega sveta dne 23. septembra so razpravljali o organizaciji dela, da bi bili delavci po oddelkih pravilno razporejeni. Veliko je že naredil delavski svet v tem pogledu. Medtem ko so bili prej nekako raztreseni in so se posamezniki zaradi tega velikokrat spreletali med delovnim časom, so zdaj razdeljeni po oddelkih in skupinah. V skupini pa je sleherni delavec odgovoren za svoje delo. Poleg tega pa so delavci vse bolj zagrizeni v delo, kajti več ko bodo naredili, več bodo tudi zaslužili. Delavski svet in upravni odbor se zneje čase ukvarjata z uvedbo ekordnega načina dela, ki bo nedvomno prinesel izboljšanje. Sicer nekateri oddelki že tako delajo, n. pr. montažni in mizarski. Vozaki pa delajo še vedno na normo. Norma na avtovlaklu je prevozi 900 polnih kilometrov. Za to dobiva svojo redno mesečno plačo, kakršna mu pač pripada po normi plačilnem sistemu. Če pa to normo preseže, dobi za opravljeni tonski kilometer 0,50 dinarja. Vozaki na avtobusih pa morajo opraviti na mesec 1.800 km. Če to presežejo dobio 4—5 dinarjev na kilometer. Povprečni mesečni prejemki delavca znašajo v delovnem kolektivu Adria 16.500 dinarjev. To je seveda osnovna plača, brez dodatek in prejemkov za nad normo opravljeno kilometražo. Vse kolektiv je s temi plačami zadovoljen. Pritožb za enkrat še

dvigniti produktivnost, reducirati osebje na minimum to je na najpogostejše in aktivnejše, skratka vse to je povod za pomenitev prevoznih tarif in konkurenco ostalim prevoznim podjetjem v Jugoslaviji. Zadnje čase se je ta konkurenca že precej razvila. Naša podjetja raje najamejo prevozna sredstva iz Jugoslavije, ker so cenejša. Toda to se bo v kratkem ustavilo, saj tudi v Jugoslaviji uvažajo nov finančni sistem, kakor je pri nas. Tarife se bodo potem malo razlikovale. Glav-

USTANAVLJAMO PROSTOVOLJNE GASILSKE ČETE DA SE OBVARUJEMO POŽAROV

Delo in uspehi nekaterih kolektivov ob preprečevanju požarnih nevarnosti

Avugusta letos je komisija pri okrajnih notranji upravni pregledovala podjetja, ki so manj ali več izpostavljeni požarnim nevarnostim. V marsikaterem podjetju je ugotovila nepravilnosti za preprečitev požara, ki se je pojavil na kakršenkoli način in povzročil velikansko škodo celotnemu našemu gospodarstvu. Zlasti pomeni to je komisija pregledala skladišča tekočih goriv, transformatorne postaje in podjetjih izpostavljenih nevarnosti, skratka najnevarnejše točke, ki nosim požar. Pri tem je komisija torkse postaje, instalacije električnega zadožilja delavske svete v podjetjih in upravne odbore ter jim nakazala smernice, na podlagi katerih naj bi se v podjetjih zavarovali proti požarom. V prvi vrsti seveda pridejo tu v poštev prostovoljne gasilske čete. Vsako podjetje naj ima svoje gasilsko četo, ki naj bo pripravljena vsak trenutek v primeru požara preprečiti njegovo razširitev. V nekaterih kolektivih so v tem pogledu že nekaj naredili, druge se pa izgovarjajo na razne težave in zapreke. Zato pa prav, da s pričujočim člankom povemo nekaj o delu prostovoljnih gasilskih čet v naših podjetjih najbolj nevarnih podjetjih in jim s tem začetno nadaljnje smernice ter da se na ta način tudi izogibajo težavam in pomankljivostim, ki jih imajo naše mlade prostovoljne gasilske skupine pri svojem začnem delu. Preden bi to navajali, je še potrebno posebej poudariti, da bi moral sodelovati v teh gasilskih organizacijah sleherni naš delavec, ker če se bo v tem oziru dobro pripravil, bo lahko

preprečil tudi požar. S tem ne le da bo koristil celotnemu gospodarstvu, skupnosti in podjetju, temveč še najbolj sebi samemu, kajti deljansko bo na ta način obrnil svoj kruh. Morda se bo glede na to kdo oglasil in dejal, da je važnaše izpolniti plana. Tako so v vačkem postavljali skoraj po vseh naših podjetjih, kar pa je bilo napačno in zgrešeno. Kajti povajlja se vprašanje: in če bi nastal požar in uničil podjetje, kar se lahko nenadoma in nepričakovano zgodi? Vse bi uničil. Toliko v razumevanje tistim, ki za vprašanje še zanemarljajo, ki zavlačujejo z ustanavljanjem prostovoljnih gasilskih čet. Pa tudi našim vsem, naj bo to v napotilo, da začnejo razmišljati o prostovoljnih gasilskih organizacijah, kako bi jim laže preprečili požar, če bi se pojavil. Saj po Sloveniji in po vsej Jugoslaviji imajo tudi po vseh prostovoljne gasilske čete. Zakaž bi jih ne imeli tudi pri nas? Do požara pride največkrat prav tedaj, ko se nihte niti ne zaveda. Zato naj nas v bodoče ne najde več nepripravljene, pač pa da se ga bomo zanj branili, za kar pa moramo biti dobro pripravljani ali še bolje, da se ga še prej obvarujemo. To je naloga novih prostovoljnih gasilskih čet.

Pa se malo sprehodimo po naših podjetjih in pogledmo, kaj so v tem pogledu naredili. Avtopodjetje »Adria« v Semeđeli je eno izmed požara najbolj nevarnih podjetij. To je vsakomur razumljivo. Tu je skladišče za tekoča goriva, razni varilni aparati, mizarske delavnice in druga vnetljiva sredstva. Nevarnost za požar je pri ložnja Italije in trditve De Gasperi, da ni v Italiji fašistov, ga niso prepričale. Isti list je napisal o tržaškem vprašanju, da tega vprašanja ni mogoče rešiti brez sporazuma med Italijo in Jugoslavijo.

ODMEVI DE GASPERJEVEGA OBISKA V AMERIKI

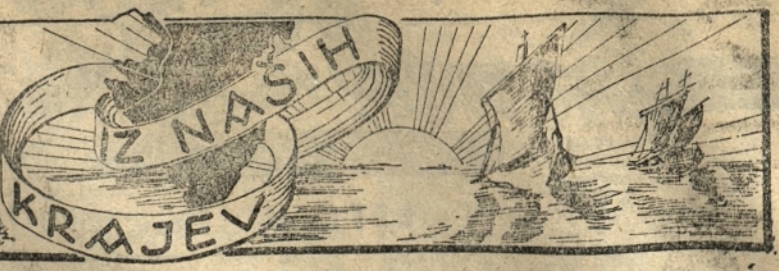
De Gasperi se je vrnil iz Amerike in se pripravljaja na bitko z opozicijo v parlamentu, ki mu očita, da iz Amerike ni prinesel Trsta in še marsičesa, kar je povprečen Italijan pričakoval zaradi besne šovinstične in iredentistične kampanje italijanskega tiska, ki je spremljala De Gasperjevo potovanje.

Italijanski tisk, tudi vladni, pa se dan ne more prikriti svojega razočaranja, ker De Gasperi ni ničesar dosegel o tržaškem vprašanju. Niti obljubil tokrat ni bilo. Listi ne morejo skrivati svojim bralcem, da tržaška izjava iz leta 1948, po kateri so Amerika, Anglija in Francija obljubile tržaško ozemlje Italiji, sploh ni bila omjena. Da bi prikriti čim bolj neprijetno dejstvo, podčrtujejo neke uspehe na gospodarskem področju. Opozicijski tisk pa je začel pisati, da ni De Gasperi glede Trsta ničesar dosegel ter z desne in leve ostro napada vlado.

Zanimivo je, da so ameriški listi, ko so komentirali De Gasperjev obisk in razne uradne izjave, ki so bile izdane ob tej priložnosti v Washingtonu, objavili tudi komentar agencije Associated Press, ki pravi, da so Truma-

nove izjave o ameriški pomoči Italiji in pa trojna izjava tih veselih o reviziji italijanske mirovne pogodbe, izdana 26. IX. v Washingtonu »dve dejanja«, katerih namen je okrepiti De Gasperjevo položaj. Mišljena je tu okrepitev njegovega osebnega položaja kot predsednika vlade, kar so Amerikanci skušali napraviti z dobro uspeho rešijo ob priliki De Gasperjevega obiska. Neki tržaški list je pisal, da je De Gasperi najmanj štiridesetkrat stisnil roko predsedniku Trumanu, da je govoril v kongresu, da je bil imenovan za častnega doktora itd. To je vsekakor precej in cesebno je De Gasperi lahko zadovoljen. Toda kako je z ostalimi uspehi njegovega potovanja, o tem bomo citirali nekatere ameriške liste.

V listu »Washington Post« je napisal Walter Kuhn, da so ameriški predstavniki jasno povedali Italijanom, da ni mogoče upati, da bi bil spremljen v mirno pogodbo, ki govori o fašističnem napadu. Prav tako ne bo mogoče spremeniti člena 17 pogodbe, ki izrecno prepoveduje obnovo fašističnih organizacij na italijanskem ozemlju. Kot vidimo, ta list ne komentira preveč lasjavo pri-



Upravni odbor kmečke nabavno-prodajne zadruga v Vanganelu dobro rešuje svoje naloge

V tork zvečer sem se slučajno znašel v Vanganelu, pa me je tovariš Belić povabil na sejo upravnega odbora kmečke nabavno prodajne zadruga.

Rad sem se odzval povabilu, ker me je zanimalo, kako bodo reševali važne naloge, ki jih ima tak odbor. Na dnevnem redu so imeli delo kmečke nabavno-prodajne zadruga, vprašanje dokončne izgradnje družbenega doma, preskrbo prebivalstva s svežim kruhom in mesom in razno.

Po kratkem pregledu tekočega dela, ki je zahtevalo nujne rešitve, so se člani odbora do podrobnosti pogovorili, kako bodo praktično rešili ta vprašanja. Ali ne bi mogli zaradi preskrbe s kruhom tako napraviti, kot so napravili Pobežani, pri Pobežih namreč sami pečejo kruh. Za sedaj je težko, ker je zdaj trgarev in ne bi kazalo ovirati red tudi s tem, da vzame v avtobus veliko več potnikov, kakor je predpisano. To bi ne smeli, kajti v slučaju nesreče, kdo bo odgovarjal? Res je tudi, da so nekateri spredovniki popolnoma nedisciplinirani ne samo pri delu pač pa tudi v svojem privatnem življenju kvarijo ugled avtopodjetja. Vendar je treba razumeti, da si delavski svet in upravni odbor pri Adriji prizadevata, na vse načine odstraniti take ljudi iz njihovega kolektiva, ker ti poleg tega da kvarijo ugled podjetja tudi v sosedstvu.

Nekaj takih ljudi je avtopodjetje Adria prav zaradi tega odslovilo. Tako o prav in tudi potrebno, kajti človek, ki s svojim delom več škoduje kakor koristi, se mora še uči preden pride na upravljalni delo ki mu ga skupnost zaupa. Upravni odbor in delavski svet pri Adriji pa bodo vedno skrbela za vzgojo delavcev in stremela za tem, da bo zaživelo v njihovem kolektivu prav kulturno, pestro, bogato in ustvarjalno človeka vredno življenje.

IZ KAMPAL SALARE

»Ze davno govorijo v Kampil-Salari, da bodo zmanjšali osebje KALO. Koncem leta 1950 je bilo na KALO Kampil-Salari zaposlenih 8 oseb. Letos so ostali le 4, to je predsednik,

požar, se ne vrne več živ med tovariše, življenja pa da ne da tako poceni, čeprav so gasilci razobesili v svoji sobi napis z velikimi črkami: Uno per tutti, tutti per uno — lepo opremljen prostor z motorno črpalko in ostalimi gasilskimi potrebščinami.

No, pa smo se napotili v piransko ladjedelnico, tu so pravilno razumeli nevarnost požara. Lahko rečemo, da so v tem oziru najboljše. Gasilska četa šteje 23 prostovoljcev. Zavarovalni so transformatorsko postajo varili po čet itd. In še marsikaj imajo v našturu, tako da ne bo v njihovem podjetju nevarnosti za požar.

V Kopru smo še obiskali podjetje »Istra Benz«. Morda je že vsakomur znano, kakšna nevarnost obstaja tu zaradi požara. Nekdo mi je pravil, da če bi v tem podjetju nastal požar, istočasno pa seveda tudi zelo močna eksplozija, lahko računamo, da razruši velik del Koprja, drugi del bi pa moral gasilci zelo vestno braniti pred požarom. Ne moremo trditi, da je to res, ker da tega še ni prišlo, pač je boljše kakor da to v Kopru doživimo, da se benin razvzreli: tam neke v solinah, kjer bi ne povzročilo toliko škode. Je pa vsekakor treba novo skladišče. Ni se kaj obvestiti. Nekateri so pred tem strahom zbežali iz Koprja. Treba je torej zgrajati za lopate in krampe ter zgraditi precej daleč iz Koprja

Nov način trgovanja s kmečkimi pridelki

Način zadruga trgovine je bil vedno način zaupanja članstva do svojih zadrug. Vsak član zadruga se mora zavediti, da je zadruga ne satn njegova ustanova, marveč del njegovega premoženja in mora zaradi tega gledati na zadrugo z zaupanjem kakor jo ima v vsak sestavni del svojega imetja.

Vojni dogodki in revolucionarna doba so izbili zaupanje pri ljudeh. Normalizacija gospodarstva pa zahteva povrnitev zaupanja. Naravno

tajnik, administratorka in finančni referent.

S prvim oktobrom bosta le dva. Dne 20. IX. t. l. so na zboru volilcev dokončno sklenili, da bo dnevno v službi tov. Kocjančič Danilo — tajnik — in administratorka. Furlanič Lazar pa še vedno ostane predsednik. Predsednik bo prihajal na KALO po potrebi 1—2 krat tedensko.

Zanimivo je, kako načrtno delo in se skuša dvigniti pri nas kresčansko-demokratska skupnica pod slavnim vodstvom Novaka Vincenca.

On volitvah 16. aprila letos je ta skupina oglasila in predlagala svojo kandidatsko listo. Izid volitev je bil 0,41%. Najbolj so volitve slabo izpadle, ker je v tem času Novak bil v Trstu. Pozneje je je Novak vrnil in takelj zbirati skupaj svoje ovce.

Imeli so priliko in so zato dali svoj delež, da bi organizirali ljudstvo, ki naj bi na zboru volilcev vrazočilo današnje organe KALO ter si izvolili za predsednika. Prof. Emerila iz Kampa. Ljudstvo iz Kampil-Salare pa ni izvolilo njega, ker ga dobro pozna, saj 16. aprila niti voliti ni, zakaj je tudi bil izključen iz Partije. Po drugi strani pa tudi niso pozabili. Po drugi strani ima 3 otroke z dvema tovarišicama. Zaradi tega se tov. Ferošu ne bi izplačalo delati na KALO, kajti plača brez otroških doklad mu ne bi zadostovala, da bi preživljal tri otroke.

Tako je tov. Vincenc ostal tudi sedaj poražen s svojimi čredico.

Kaj naj sedaj naredi ta demokratična kresčansko-demokratska skupnica. Morda se bo pripravljala na drugi sceplos.

SV. ANTON — V noči od nedelje na ponedeljek, je nenadoma umrla Marija Turk, predsednica krajevne odbora AFZ. Ta nenadna smrt je zelo prizadela vse vaščane, ker je bila pokojna še pred dnevi zdrava in čila.

Pokojna Turkova je bila nacionalno zavedna žena. V času, ko je Italija zasedala naše kraje, se je začela odločno boriti, da se nacionalni duh v vasi očuva. Ves čas italijanske okupacije je bila odločna protifašistka. Rada je čitala knjige in časopise in se tako sama izobraževala ter pridobivala znanja in razglednosti. Njen brat se je moral ukaniti v Ameriko zaradi preganjanja od strani fašistov.

Za časa narodnoosvobodilne borbe je kot stara žena po svojih močeh pomagala pri OF. Po osvoboditvi je v veseljem sprejela nalogo in si prizadevala, da je krajevna organizacija AFZ dobro delala. Večkrat je v govori nastopala na množičnih sestankih. Ob priliki večje kulturne prireditve, je podarila veliko svileni zastavo vsjakom JA. Izrekamo težko prizadelet družini iskreno in občuteno sožalje.

TRIBAN. Zadnje deževje je tu pa tam napravilo tudi precej škode. Tako je posestniku Francu Sabadinu iz Klafutov pri Marezjahu zasulo precejšnji del travnika, ki ga ima pod Triljanom in v vangajelski dolini. Mestoma je nanesla voda po več kubičnih metrov gruša in kame-nja. Temu bi se v prihodnje dalo izmakniti, če bi popravili odtokne jarke ob straneh ceste, ki prav na tistem kraju napravljajo oster visok ovinek. Vsa voda, ki se je nabirala med vinogradi, po jarkih, se je tam stekala skupaj in je zaradi visoke lege začela trgati zemljo in kamenje, ter vse skupaj odnesla v dolino.

Tudi drugače je cesta, ki pelje od koprškega pokopališča na bližnjo pot Vanganelu v zelo slabem stanju. Rabijo jo vsi, ki imajo tam v bližini zemljišča in vinograde, pravilja pa je ne nikoli nobeden. Včasih je bil na tej cesti stalni cestar.



Se nekaj dni in trgatve bo konec



VPISUJMO SE V TEČAJE PRVE POMOČI RDEČEGA KRIŽA!

2. OKTOBER 1943

BO OSTAL NEIZBRISAN V SRCIH NAŠEGA LJUDSTVA

2. oktobar 1943. leta bo v srcih našega ljudstva nepozaben dan, dan, ko se je po Istri razširil val sovražnih požigov in umorov, dan, ko so žali, v najbolj zanesljiva zatočišča, v potoke, skrivališča, povsod so lahko bolj na varnem kot doma.

Prvi topovski strel so že odmevali po Rižanski dolini in se izgubljali daleč v potokih. Na Rižani se je kolona razšla po glavni cesti proti Koprju in Dekanom. Vojaki v zelenih uniformah so se čeladno na glavi in napeto puško v rokah so poskakovali s kamionov, tankov in avtomobilov. Zgubili so se v dolini, po njivah, med vinogradi in trstjem. Pod vnožjem hriba so se razšli po gozdovih in v streljih prodrali v vasi. Že so bili v Čežarjih in Pobežih. Med tem pa je bilo vedno slisati streljanje s strojnimi kamicami, ki je prihajalo vedno bliže.

V Smarjah, Marezigh, Tinjanu in na Skofljah je se močno kadilo. Požari so se vse bolj širili. Goreli so domovi in vse, kar je bilo v njih.

Imel vrednostnega v hiši. Kam so se pripravljali ni nihče spraševal. Proč, samo doma čakati ne. To bi ne uleglo biti zdravo. V gozdove so bežali, v najbolj zanesljiva zatočišča, v potoke, skrivališča, povsod so lahko bolj na varnem kot doma.

Prvi topovski strel so že odmevali po Rižanski dolini in se izgubljali daleč v potokih. Na Rižani se je kolona razšla po glavni cesti proti Koprju in Dekanom. Vojaki v zelenih uniformah so se čeladno na glavi in napeto puško v rokah so poskakovali s kamionov, tankov in avtomobilov. Zgubili so se v dolini, po njivah, med vinogradi in trstjem. Pod vnožjem hriba so se razšli po gozdovih in v streljih prodrali v vasi. Že so bili v Čežarjih in Pobežih. Med tem pa je bilo vedno slisati streljanje s strojnimi kamicami, ki je prihajalo vedno bliže.

V Smarjah, Marezigh, Tinjanu in na Skofljah je se močno kadilo. Požari so se vse bolj širili. Goreli so domovi in vse, kar je bilo v njih.

Ko se jim je zdelo, da so svoje opravili, so nadaljevali z ofenzivo skozi Istru in Dalmacijo, tja nekam v Bosno, kjer so doživeli silovit poraz. Partizanska vojska jih je uničila.

Toda ljudstvo iz Sv. Antona se je takrat še bolj enotno strnilo v Osvobodilno fronto. Vera v zmago je bila v njih neomajna. Kadar so pozneje prihajali v vas partizani, so jim pomagali še z večjim navdušenjem. Vajubili so jih. Saj je bila to njihova vojska, ljudska vojska, ki jim je po podhranjenem letu težke borbe prinesla svobodo.

V terek 2. oktobra so Sv. Antončani svečano sožalno praznovali osmo obletnico razredanja, požiga, umorov in roparja nacifasističnih nemških tolp v njihovi vasi. Na dveh mestih, kjer so nemški morilci postreljali njihove vaščane — borca za svobodo, so ob tej priliki odkrili spomniški plošči. Pri svečanem odkritju plošče pri Pečih je pred v zemljo postavljeno ploščo spregovoril nekaj besed o padlih tovarših tovarših učiteljih. Pionirji pa so zapeli žalostinko, ki jo je potem zlagala tudi vaška godba. Pri Turkih pa so prav tako odkrili spomniško ploščo padlemu borcu, že tedaj članu Partije tovarših Lazarju Kavrečiču in to na mestu, kjer so ga 2. oktobra 1943 kakor osem tovaršev pri Pečih in še drugih sedem sem ter tja po njih in gozdu ustrelili nacifasistični razbojniki. Pred njegovim spomenikom je ob odkritju govoril zastopnik krajevnega komiteta Partije. Nato je številna množica odšla na pogreb vaške predsednice ASZZ, ki je dva dni prej nenadoma umrla. Na divnem pogrebu sta tovarišici Mariji Turk v zadnji pozdrav spregovorili tov. Boje Katarina — Jura in vaška učiteljca. Na okrašenih grobovih 16 talev, ki so jih Nemci postrelili 2. oktobra 1943, pa sta obirnje govorila o pomenu praznovanja tega dne tovariš Viljem Turk in okrajni predsednik Zveze borcev tov. Franc Benčič. Na teh svečanostih komemoracijah so bili skoraj vsi vaščani, ki so na spomniške plošče kakor tudi na grobove položili vence.

»Ma ja, to, kar je bilo v Smarjah leta 1946, se ne da povedati.« mi je hitel pripovedovat te dni stari anti-fasisti Jakob iz Manžana, ko sva se spominjala onih dni, ko je istrsko ljudstvo pričakovalo prihod mednarodne komisije, ki da bo uresničila voljo in pridobljene pravice.

Končno je prispela vest, da je dolgo pričakovana komisija odpotovala iz Pazina in da se približuje koprskemu okraju. Naše oblasti so odredile, da se bo vršila konferenca v poštarni Smarjah, v prvi za silo popravljeni hiši. Samo mesto Koper je bilo slavnostno okraшено. Reakcija si je prišepetavala in se na tihem nadejala pomoči čemu, kar jim komisija ni mogla udovoljiti. V sebi so pričakovali to isto mnogi današnji kominformisti v Trstu, ki so se tedaj skrivali v naših organizacijah.

Kaj pa nase vasi? — Cele noči so ljudje tuhtali in se prepirali med seboj, kakšne napise in parole naj pripravijo, da bo komisijona razumel njihovo voljo. Končno prispe vest iz Pirana, da se komisija približuje Koprju. Okrajna komisija, v kateri so bili Slovenci in Italijani, je odpotovala v Smarje že zgodaj zjutraj. Avtomobili so zavili po sedsedskih cestah, noseli na vidnem mestu zastave svojih držav. Na čelu kolone se je pomikal lep in eleganten avto sovjetske delegacije, sledili so Američani, Angleži, Kanadci in končno Francozi. Ulice Kopa se niso videli toliko števila ljudi, ki so privrli iz vseh krajev Slovenske Istre. Burni vzklili Titu in Jugoslaviji so se mešali z zvoki številnih godb in pevskih zborov. Delegacije so se morale ustaviti na sredi ulic, kjer so jih obstopili navdušeni manifestanti, zlasti mladina. Posebno glasno so bile skupine iz Pi-

»rana in Izole, ki so vpile: »Vogilamo Tito, vogilamo Jugoslavija! (Mnogi od teh pripovedujejo, danes v Trstu, da jim hoče Tito ukrasti zemljo...)

Komaj so se avtomobili prebili do okraja, kjer je bila prirejena zadržka. Na trgu in po ulicah so se manifestacije še povečale. Ljudje so obdajali (mnogi prikrat) leve voljake uniforme ter elegantne obleke tujih diplomatov, ki so se nasmihali, toda v izjavah so bili zelo skromni. Videlo se je, da so bile te manifestacije mnogim naravnost nevedne. Verjetno so pričakovali drugačno razpoloženje. Da, starodavni Koper je sprejel po tolikih letih srednjeveškega miru prestavnike zmagovalnih narodov nad fasizmom, ki so krjili usodo premaganih in zmagovalnih narodov. Kakor je bil buren prihod v Koper, tako ali še burnejši je bil odhod delegacij proti Smarjam, kjer jih je pričakovala ogromna množica ljudi. Na vsakem večjem kamnu, na pobočjih hribov, na drevih in hišah so se blesteli veliki napis: »Tito — Jugoslavija, Tito — svoboda...

Cim so se pojavili avtomobili na križišču pod Smarjami, so se vsule množice prav iz vseh strani proti vasi. Morje zastav, transparentov in napisov, borbene partizanske pesni iz tisočih grl so se zlivale v eno samo misel, v en sam cilj: Tito, Jugoslavija, Spregovorilo je preprosto istrsko srce, ki je instinktivno stilo, da gre za nekaj velikega, za kar je vredno stopiti ponovno v borbo. Kakor brani napadena žival svoje mladiče, tako je prišlo ljudstvo z vseh strani, da obrani to, kar si je pridobilo z lastno krivjo, v neposrednih mukah in stradanjih. Vsa ta množica je nosila na ustih le eno zahtevo, a ta je bila in

KLIC KRVI

Je še nikdar več pod Italijo! Da bi dokazale svojo etnografsko pripadnost k svobodnim bratom, so oblekle ta dan naše matere in nonice starodavne, starinske narodne noše, ki so jih ljubosumno skrivale celih 25 let pred fasističnimi roparji.

»Komisijon — komisijon« so zavpili pionirji, ko se je prikazalo prvo vozilo v vasi. Pred hišo bi ne mogla stati igla med ljudmi. Vsak je hotel videti od blizu one, ki bodo odločali o njihovi usodi. Ker ni bilo dovolj mesta na tleh, so mnogi splezali na ruševine sosednjih hiš in celo na dimnike in drevesa.

»Ali zdaj, ali maj več!« so prišepetavali moški, strelali vratove in strmeli v tisto stran, od koder je prihajala komisija. Ko se je pojavil prvi avtomobil, so zagnali neposnen krik. Kakor bi povleli so izrekli isto željo, isto hotenje: »Hočemo Jugoslavijo, hočemo Titala! Ta klic je odmeval po istrskih grapah in holmih, kakor bi hotel poklicati na pomoč stotine mrtnih borcev in aktivistov, ki so padli za iste ideale.

Delegati izstopajo mnogo dalje od namenjene hiše. Mladina jih obspava s cvetjem in zelenjem. Staro in mlado občina zlasti sovjetske delegate. Prizor je veličasten in ganljiv. Po tisočih letih sta se znašla v objemu najvernejši in najjužnejši brat po krvi in mišljenju. Kolika ironija med zgodovinsko resnico, slovensko dušo in med današnjim kremenjskim vladostodžim in imperijalizmom!

pra in če bo izvir Rižane pripadel Jugoslaviji, potem bi ta mesta lahko ostala brez vode.«

Nas delegat: »Saj so tudi že ostali! Kadar smo zvedeli za časa borbe, da fasisti v Koprju mučijo ujeete partizane in aktiviste, smo razbili vodovod in zahtevali, da nam izročijo naše ljudi...«

Predsednik: »Od kod pa dobiva tovarna Arrigoni ribe za konzerviranje?«

Mario: »Po večini iz Južne Istre in iz Dalmacije. Če bi bili odvisni le od domačega ribolova, bi morali zapreti tovarne.«

Predsednik kanadske delegacije: »Kam ste prodajali vaše prideleke pred zasedbo teh krajev po Italiji?«

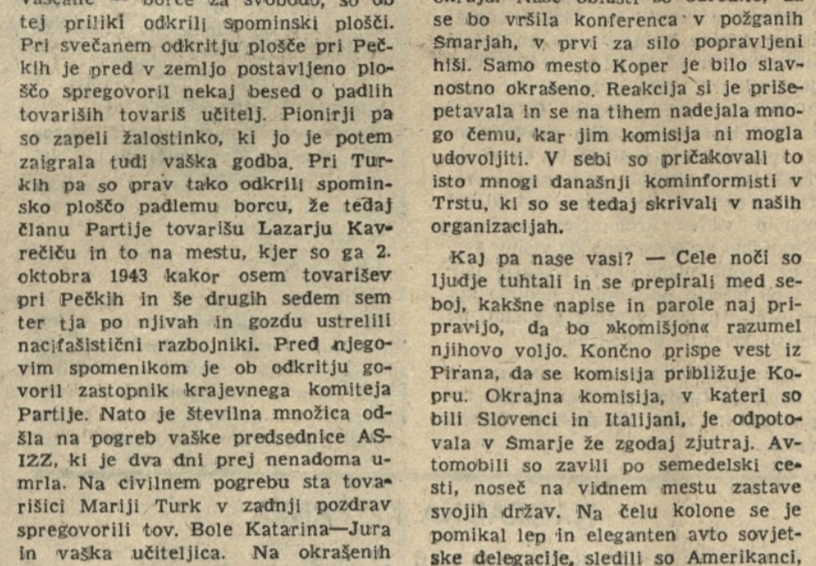
Priobar: »Večinoma v Trst. Kar pa ni mogel konsumirati Trst, je šlo dalje v Ljubljano, Zagreb, od koder smo dobavljali les, prašiče in koder otrodje.«

In tako so se vrtli vprašanja dobre tri ure. Ljudstvo je potrpežljivo čakalo ves dan, večinoma brez vsake hrane. Hotelo je vsakekor zvedeti sklep konference. Končno so se vrata odprla. Ljudstvo je bilo v trenuku na nogah in je začelo ponovno manifestirati. Vse je sililo na dvorišče, da bi ugledali, mogoče po obrazih delegatov, kakšen je izid.

»Kaj ti par, bom dobil ali ne?« so spraševali drug drugega. »Ja kaj česte, da imajo srce od Kamna, da se nas ne bojo umislili.« so odgovarjale žene. Delegati so pospravili svoje beleške in se pripravili na odhod. Nasedmo delegatu Pirbu, tedaj predsedniku KLO v Smarjah, so se vsa vprašanja in odgovori nekam zmešali v glavi. Bil je jezen, ker ni mogel napraviti iz vsega tega nek zaključek, ki bi zadovoljil ljudstvo. Zato me je nalahko dregnil s kolcomem in mi zašepetal na uho: »Čuj, Tone, ti se boš razumel s te debarje. Vprašaj enega od njih, kako bo z nami. Ne pozabi, da bomo morali nekaj odgovoriti našim ljudem, ki čakajo zunaj.« Obrnil sem se na Kanadca, ki je še precej obviadal srbo-hrvatino, in ga vprašal: »Gospod predsednik, kako se vam vidi to razpoloženje našega ljudstva in kaj lahko pričakujemo?« Ta, kakor bi pričakoval to vprašanje, se je diplomatsko nasmehnil, si prilgal cigareto in izjavil bodesečno: »Prepovedati sem skoraj vse evropske dežele po tej vojni. Iskreno vam moram povedati, da nisem nikjer videl takega navdušenja, take spontane volje enega naroda za ocvanje v resnici pridobitvenih pravic, kakor tukaj v Istri in na Primorskem sploh. Mi bomo zvedeli tolažilni zahteve primorskega ljudstva, toda dvomim, da bo Jugoslavija dobila vse, kar upravičeno zahteva.« Prijazno je še poslovil in se priključil ostalim delegatom. Ko sem to povedal Pirbu, se je ta zaskrbljen opehal po glavi in povedal: »Magari tako ne, ma meni se vidi, da nam ne bodo dali Trsta. Ma tega ni treba praviti ljudstvu, ker je nevarno. Se znaš, da imajo pri sebi skosirje.« Bil znal ratat še kakšen skandal, se znaš kakšno so, ko čujejo kaj o Trstu...« Tako preprost istrski kmet v Smarjah leta 1946.

»Komisijon, komisijon!« so vpile množice našega ljudstva ob avtomobilih proti Trstu, kamor so se odpravljale delegacije. Verjetno so hoteli slisati še misljenje večje desperatije in v razbitih fasističnih tirinov, ki se iz razumljivih razlogov niso mogli udeležiti konference v samih Smarjah...»

Atroke Zra, Flume in Dalmacija! Besede imajo diplomati, toda vsaka rešitev brez sodelovanja našega ljudstva in brez Beograda bo ostala mrtva črka na papirju.



ščava. Nikogar ni bilo na njih. Le tu pa tam so bolj zagriženi kmetje opravljali prva jesenska dela. Jutro je bilo tiho in mirno. Na nebu so se podili majhni oblaki. Zrak topil in težak. Pod vso to težo je bilo pričakovati nekaj strašnega.

Po cesti so prišli s kamioni v Sv. Anton iz Kopa in Marezigh. Ustavili so se. Toda žive duše niso našli v vasi. In so začeli od kraja požigati. 14 hiš so požgali pri Sv. Antonu ta dan. Sv. Antončani so z gozdom in skrivališčem opozavili svoje domove, ki so goreli. Težko jim je bilo pri tem pa tudi gledati. Toda ni bilo kaj. Med tem pa je bilo slisati v potoku pri Pečih rožljanje strojnica. Tu pa tam je padel kak strel iz puškinih cevč. Takrat so nacifasistični krvniki streljali naše ljudi, ki so jih našli na poljih pri delu. Osem so jih na ta način postreljali ta dan v okolici Sv. Antona. Ostalih osem, ki so jih še postreljali isti dan v Pečih, pa so jih ustrelili iz z enim rafalom po bili. Kakor snopi so padali drug za drugim. 16 mladih življenj je padlo ta dan pri Sv. Antonu in okolici. Kakor bi jih nekdo udaril, jih ni bilo več. Da, ukrali so jih. V Pečih pod Sv. Antonom so ponje prišli v hiše. Našli so jih doma, ker niso bežali, saj niso nikomur nikdar v življenju žalega storili. Odgnali so jih kakor ovce in jih postrelili.

»Ma ja, to, kar je bilo v Smarjah leta 1946, se ne da povedati.« mi je hitel pripovedovat te dni stari anti-fasisti Jakob iz Manžana, ko sva se spominjala onih dni, ko je istrsko ljudstvo pričakovalo prihod mednarodne komisije, ki da bo uresničila voljo in pridobljene pravice.

»Ma ja, to, kar je bilo v Smarjah leta 1946, se ne da povedati.« mi je hitel pripovedovat te dni stari anti-fasisti Jakob iz Manžana, ko sva se spominjala onih dni, ko je istrsko ljudstvo pričakovalo prihod mednarodne komisije, ki da bo uresničila voljo in pridobljene pravice.

»Ma ja, to, kar je bilo v Smarjah leta 1946, se ne da povedati.« mi je hitel pripovedovat te dni stari anti-fasisti Jakob iz Manžana, ko sva se spominjala onih dni, ko je istrsko ljudstvo pričakovalo prihod mednarodne komisije, ki da bo uresničila voljo in pridobljene pravice.

Kurirji, ki so prinašali poročila iz postojank v okolici Skoflj, Tinjana in s hriba nad Miljami, so vsi potni prirečki v vas in oznanili presenetljivo vest.

Kurirji, ki so prinašali poročila iz postojank v okolici Skoflj, Tinjana in s hriba nad Miljami, so vsi potni prirečki v vas in oznanili presenetljivo vest.

Kurirji, ki so prinašali poročila iz postojank v okolici Skoflj, Tinjana in s hriba nad Miljami, so vsi potni prirečki v vas in oznanili presenetljivo vest.

Kurirji, ki so prinašali poročila iz postojank v okolici Skoflj, Tinjana in s hriba nad Miljami, so vsi potni prirečki v vas in oznanili presenetljivo vest.

Kurirji, ki so prinašali poročila iz postojank v okolici Skoflj, Tinjana in s hriba nad Miljami, so vsi potni prirečki v vas in oznanili presenetljivo vest.

Motorizirana sovražnikova kolona se je pomikala iz Trsta proti Skofljam.

Motorizirana sovražnikova kolona se je pomikala iz Trsta proti Skofljam.

Motorizirana sovražnikova kolona se je pomikala iz Trsta proti Skofljam.

Motorizirana sovražnikova kolona se je pomikala iz Trsta proti Skofljam.

Motorizirana sovražnikova kolona se je pomikala iz Trsta proti Skofljam.

Od ust do ust je hitro krožila ta vest po vasi. Vse je zmemiralo. Pref veseli obrazi so pobjedili. Zene, otroci, stari in mlajši, vsi so prestrašeni, lhteli in se spraševali, kaj bo. Vedeli so, da je sovražnik v zaveščju druge polovice septembra začel na Gorškem s splošno ofenzivo, ki se je kmalu razširila po vsem Krasu in Vipavski dolini. Zdjaj niso več domoljub, da to glazolen prodria tudi do njih. Nenadoma so se preplašeni razhajali. Vsak je stekel domov in si v naglici poiskal, kar je

Od ust do ust je hitro krožila ta vest po vasi. Vse je zmemiralo. Pref veseli obrazi so pobjedili. Zene, otroci, stari in mlajši, vsi so prestrašeni, lhteli in se spraševali, kaj bo. Vedeli so, da je sovražnik v zaveščju druge polovice septembra začel na Gorškem s splošno ofenzivo, ki se je kmalu razširila po vsem Krasu in Vipavski dolini. Zdjaj niso več domoljub, da to glazolen prodria tudi do njih. Nenadoma so se preplašeni razhajali. Vsak je stekel domov in si v naglici poiskal, kar je

Od ust do ust je hitro krožila ta vest po vasi. Vse je zmemiralo. Pref veseli obrazi so pobjedili. Zene, otroci, stari in mlajši, vsi so prestrašeni, lhteli in se spraševali, kaj bo. Vedeli so, da je sovražnik v zaveščju druge polovice septembra začel na Gorškem s splošno ofenzivo, ki se je kmalu razširila po vsem Krasu in Vipavski dolini. Zdjaj niso več domoljub, da to glazolen prodria tudi do njih. Nenadoma so se preplašeni razhajali. Vsak je stekel domov in si v naglici poiskal, kar je

Od ust do ust je hitro krožila ta vest po vasi. Vse je zmemiralo. Pref veseli obrazi so pobjedili. Zene, otroci, stari in mlajši, vsi so prestrašeni, lhteli in se spraševali, kaj bo. Vedeli so, da je sovražnik v zaveščju druge polovice septembra začel na Gorškem s splošno ofenzivo, ki se je kmalu razširila po vsem Krasu in Vipavski dolini. Zdjaj niso več domoljub, da to glazolen prodria tudi do njih. Nenadoma so se preplašeni razhajali. Vsak je stekel domov in si v naglici poiskal, kar je

Od ust do ust je hitro krožila ta vest po vasi. Vse je zmemiralo. Pref veseli obrazi so pobjedili. Zene, otroci, stari in mlajši, vsi so prestrašeni, lhteli in se spraševali, kaj bo. Vedeli so, da je sovražnik v zaveščju druge polovice septembra začel na Gorškem s splošno ofenzivo, ki se je kmalu razširila po vsem Krasu in Vipavski dolini. Zdjaj niso več domoljub, da to glazolen prodria tudi do njih. Nenadoma so se preplašeni razhajali. Vsak je stekel domov in si v naglici poiskal, kar je

Stvarnost v državah pod gospodstvom Moskve

CISTKE V ALBANIJ

Letos so v Albaniji likvidirali novo protisovjetsko grupo v Centralnem komiteju Albanske komunistične partije. To je že tretja čistka po letu 1948, ko je bila objavljena resolucija kominforma. Letos so odstranili Tuk Jakoba, ki je bil član Politbiroja in eden od ustanoviteljev albanske Partije in še pet članov centralnega komiteja. Po čiščenju te sprotisovjetske grupe ni ostal v centralnem komiteju niti en delavec. Izpraznjena mesta so izpolnili z ugleidnimi damami kot je Nedzmiha Hođa, žena albanskega predsednika vlade, in Fierced Sehu, žena vrhovnega šefa policije. V vseh treh čistkah po letu 1948 so izključili ali pozaprli 13 članov centralnega komiteja, trije člani centralnega komiteja so bili ubiti, a število članov Partije, katere so zaprli ali postrelili, gre v tisoče.

Množično zapiranje in streljanje v Albaniji kaže, da v vrstah članov Partije, vojske in ljudstva tli upor proti vladni politiki izdajstva pridobitve osvobodilne borbe albanskega ljudstva, proti režimu gladi in terorju, ki se vzdržuje na oblasti z nesebično pomočjo Sovjetske zveze. Kako je danes v Albaniji napet položaj, dokazujejo dva nova zakona. Prvi določa, da sodijo vse tiste, ki so sumljivi, da so protidržavni elementi, na lico mesta in da nimajo pravice priziva. Drugi zakon pa določa smrtno kazen za tiste, ki ne bi izročili strelnega orožja, če ga imajo v posesti. Toda kljub vsemu terorju je vidno močnejši odpor albanskega ljudstva proti današnjim oblastnim kom, ki so v družbi Moskve.

PREGANJANJE SLOVAKSHI PARTIZANOV

Po letu 1948 je tudi Slovaška postala dežela terorja in tiranije. Tisoče in tisoče ljudi je v zaporih ali koncentracijskih taboriščih. To so koncentracijski taborišča. To so koncentracijski taborišča. To so koncentracijski taborišča.

Nadaljevanje

V zvezi s tem razgovorom je Berlin dal nadaljnje direktive svojemu ambasadorju v Moskvi:

Diplogerma

Moskva

Štev. 164 — 4. 8. Zelo nujno

Tajno — Za gospoda ambasadorja, osebno.

Zveza z današnjimi telegrafskimi direktivami: V skladu s politično situacijo in v interesu nujnosti — brez ozira na Vaš razgovor z Molotovom — predvidim za danes — želimo, da bi v Berlinu nadaljevali z razširjanjem pogojev za konkretiziranje nemško - sovjetskih odnosov. V to svrhu bo Schnurre danes sprejel Astakova in mu izjavil, da smo pripravljivi za konkretna nadaljevanja razgovorov, če to želi sovjetska vlada. V tem primeru bi želeli, da doli Astakov direktive iz Moskve. Potem bomo pripravljivi, da popolnoma konkretno govorimo o vprašanjih, ki interesirajo Moskvo.

VAJECKER*

(*) Državni podsekretar v nemškem ministertvu zunanjih zadev.) Astakov se je dejansko razgovarjal 14. avgusta s Schnurrejem. Slednji je takoj o rezultatu obvestil ambasadorja Schlenburga v Moskvo.

Telegram

Diplogerma

Moskva

Št. 171 — 14. avgusta

Za gospoda ambasadorja — osebno.

Astakov me je obiskal v soboto z namenom, da mi sporoči sledeče:

On je dobil od Molotova navodila, da mi izjavi, da se sovjetska stranji zanimajo za diskusijo posameznih

NENAVADNA POJEDINA V CAVOURI

RU — V gostilni »Pri poštni« v italijanskem mestecu Cavouru so se pred nekaj dnevi sestali najdebeljši ljudje iz tamkašnje pokrajine. Slavnostna pojedina je bila napovedana za 13. uro. Točno opoldne je bil pred vrati prvi gos Pietro Maruotto. Na vidoz ni bil videti preveč debel, je zato sam dvomil, če ga bodo sprejeli. Norma za goste je bila: najmanj 100 kg žive teže. Zaskerljen je stopil k tehnicu: in se izredno razveselil, ko je ugotovil, da tehta 100 kg in še nekaj gramov povrh. Dostil tehtajo je bil naslednji gos. Bernardo Rinaudo je imel kar 151 kg, in ko je bil dokončno sprejet v društveno debelohov, je zmagoslavno izjavil: »Dosegel bi tudi 200 kg, če ne bi tako dolgo poslušal zdravnik, ki so mi svetovali, naj se vozim s kolesom.« Ura je odbila pol ene in vstopil je debeluh, ki je vse zbrane preprečeval, da vsekakor tehta 100 kg in da zato mora biti sprejet, a so ostali kaj kmalu odkrili prevaro — imel je polne žepce svinec! Z velikim trudenom so ga vrgli čez prag na cesto. Ob istem času se je odigrala še druga žalostna v privatnem stanovanju gospe Luelje DElja. Ta dama je na vsak način hotela na pojedino in zadrževala je svojemu možu in hčerki, da je v »formis, a je družinska člana nikakor nista pustila na pojedino, čeprav je Luelja tehtala 145 kg... S precejšnjimi zaprekami, ki jih je povzročila stroga izbira med prističi, se je družba debeluhov do 13. ure vendarle zbrala. Nekaj jih je zavilo v kuhinjo in pogledalo, kaj bo dobrega na mizi. In nato se je pričela pojedina, pri kateri je sodelovalo 22 debeluhov s skupno težo 2.769 kg. Lastnik lokala se je seveda poprej pobrigal za udoben in predvsem močne stole. Med pojedino, ki je trajala do večera, ni bilo nobene neprevide ne prijetnosti — gostilničar je pač za svoje goste dobro poskrbel, ker je sam sodil mednje, tehta je 172 kg...

PADEL JE METEOR — Pred nekaj dnevi je padel v bližini Beljaka železni meteor. Težak je bil le 2,55 kg, a predstavlja lepo redkost zaradi svojih prekrasnih kristalov.

KAKSEN NAJ BO DIREKTOR, — Neko društvo za drig industrijske proizvodnje v Londonu je razpisalo le dobi tečaj, v katerem je dobila prvo nagrado — 25 tunsov — tajnica direktorja nekakega velikega hidroelektričnega podjetja. Svoje dolgoletne iskrušnje z direktorji je zbrala v sledečih šestih točkah, kakšen naj bo direktor podjetja:

MAMILA V VELBODOVEM ZELDOCU —

Tihotapljenje mamil se vedno bolj širi, zlasti v deželah Srednjega Vzhoda, posebno pa v Egiptu, ki predstavlja most med Azijo in Evropo. Da bi čim bolj omejila tihotapljenje mamil, je egiptovska vlada postavila posebno policijo, ki naj lovi te nevarne in organizirane tihotapce. Vendar ima ta policija precej težko nalogo, kajti tihotapci se poslužujejo vseh mogočih načinov za skrit prevoz. Sedaj so postali žrtve tihotapstva ubogi nevedni velbodci. V zadnjem času so se skozi obojni kraj na obali Sueskega kanala pomikale številne karavane, ki niso na videl kazale nič nenavadnega. Polcija je pregledala dolgo natovorno na velbodih, a ni našla nič prepovedanega. Vendar je neobičajno povečan promet vzbudil sum pri agenciji za preprečevanje tihotapstva. Na obojni postaji so že začeli uporabljati posebne instrumente, ki elektrino odkrivajo skrite predmete. S pomočjo teh priprav se odkrili celo karavano velbodov, ki so v železih nosil kovinske kroglice, napolnjene z mamili. Na ta način so bile vtihtapljenne velbanske kroglice mamil, a žrtvovanih je bilo mnogo velbodov: če so namreč hoteli priti do kroglic, so morali velbode zaklati.

Hitlerjeva Nemčija in ZSSR

Schulenburg je prejel ta telegram 15. avgusta in se je pri Molotovu takoj najavil in bil sprejet. Isti ga je ob sprelošču o predvidenem obisku zunanjega ministra tretlega rajha poslušal z velikim zanimanjem, vendar je po vprašanju Ribentropovega obiska v Moskvi izrazil misljenje, da bi takšno potrditev zahtevo odgovarjajoče predpriprave, da bi izmenjava misljenj mogla pripeljati do rezultatov. Molotov je nadalje pripomnil, da je vsekakor potrebna naglica, da se ne dozgodí, da se znajdemo pred dovršenimi dejstvi, ampak je poudaril dejstvo, da je vsekakor potrebno izvršiti odgovarjajoče priprave.

(Nazi Soviet relations — Film 644 S-254836-254837 Telegram nemškega ambasadorja v Moskvi min. zun. zadev v Berlinu.)

V teh dneh so se v Berlinu in Moskvi mrzlično razgovarjali. Depese so izmenjavali sem in tja. Kurirji so nosili: aide memoire, sporočila, direktive, memorandumne itd. Jasno je torej bilo, da se mora med Berlinom in Moskvo nekaj zgoditi. Z 19. avgusta je postal Molotov Berlinu sporočilo, v katerem je nakazal naslednja vprašanja:

1. Treba je najprej zaključiti ekonomska pogajanja.

2. Kratko za tem bi sledil podpis nenapadalnega pakta ali pa ponovna potrditev sporazuma o nevtarnosti iz leta 1926. V prvem in drugem primeru bi lahko sledil protokol, ki

Schulenburg je prejel ta telegram 15. avgusta in se je pri Molotovu takoj najavil in bil sprejet. Isti ga je ob sprelošču o predvidenem obisku zunanjega ministra tretlega rajha poslušal z velikim zanimanjem, vendar je po vprašanju Ribentropovega obiska v Moskvi izrazil misljenje, da bi takšno potrditev zahtevo odgovarjajoče predpriprave, da bi izmenjava misljenj mogla pripeljati do rezultatov. Molotov je nadalje pripomnil, da je vsekakor potrebna naglica, da se ne dozgodí, da se znajdemo pred dovršenimi dejstvi, ampak je poudaril dejstvo, da je vsekakor potrebno izvršiti odgovarjajoče priprave.

(Nazi Soviet relations — Film 644 S-254836-254837 Telegram nemškega ambasadorja v Moskvi min. zun. zadev v Berlinu.)

V teh dneh so se v Berlinu in Moskvi mrzlično razgovarjali. Depese so izmenjavali sem in tja. Kurirji so nosili: aide memoire, sporočila, direktive, memorandumne itd. Jasno je torej bilo, da se mora med Berlinom in Moskvo nekaj zgoditi. Z 19. avgusta je postal Molotov Berlinu sporočilo, v katerem je nakazal naslednja vprašanja:

1. Treba je najprej zaključiti ekonomska pogajanja.

2. Kratko za tem bi sledil podpis nenapadalnega pakta ali pa ponovna potrditev sporazuma o nevtarnosti iz leta 1926. V prvem in drugem primeru bi lahko sledil protokol, ki

Schulenburg je prejel ta telegram 15. avgusta in se je pri Molotovu takoj najavil in bil sprejet. Isti ga je ob sprelošču o predvidenem obisku zunanjega ministra tretlega rajha poslušal z velikim zanimanjem, vendar je po vprašanju Ribentropovega obiska v Moskvi izrazil misljenje, da bi takšno potrditev zahtevo odgovarjajoče predpriprave, da bi izmenjava misljenj mogla pripeljati do rezultatov. Molotov je nadalje pripomnil, da je vsekakor potrebna naglica, da se ne dozgodí, da se znajdemo pred dovršenimi dejstvi, ampak je poudaril dejstvo, da je vsekakor potrebno izvršiti odgovarjajoče priprave.

(Nazi Soviet relations — Film 644 S-254836-254837 Telegram nemškega ambasadorja v Moskvi min. zun. zadev v Berlinu.)

V teh dneh so se v Berlinu in Moskvi mrzlično razgovarjali. Depese so izmenjavali sem in tja. Kurirji so nosili: aide memoire, sporočila, direktive, memorandumne itd. Jasno je torej bilo, da se mora med Berlinom in Moskvo nekaj zgoditi. Z 19. avgusta je postal Molotov Berlinu sporočilo, v katerem je nakazal naslednja vprašanja:

1. Treba je najprej zaključiti ekonomska pogajanja.

2. Kratko za tem bi sledil podpis nenapadalnega pakta ali pa ponovna potrditev sporazuma o nevtarnosti iz leta 1926. V prvem in drugem primeru bi lahko sledil protokol, ki

Schulenburg je prejel ta telegram 15. avgusta in se je pri Molotovu takoj najavil in bil sprejet. Isti ga je ob sprelošču o predvidenem obisku zunanjega ministra tretlega rajha poslušal z velikim zanimanjem, vendar je po vprašanju Ribentropovega obiska v Moskvi izrazil misljenje, da bi takšno potrditev zahtevo odgovarjajoče predpriprave, da bi izmenjava misljenj mogla pripeljati do rezultatov. Molotov je nadalje pripomnil, da je vsekakor potrebna naglica, da se ne dozgodí, da se znajdemo pred dovršenimi dejstvi, ampak je poudaril dejstvo, da je vsekakor potrebno izvršiti odgovarjajoče priprave.

(Nazi Soviet relations — Film 644 S-254836-254837 Telegram nemškega ambasadorja v Moskvi min. zun. zadev v Berlinu.)

V teh dneh so se v Berlinu in Moskvi mrzlično razgovarjali. Depese so izmenjavali sem in tja. Kurirji so nosili: aide memoire, sporočila, direktive, memorandumne itd. Jasno je torej bilo, da se mora med Berlinom in Moskvo nekaj zgoditi. Z 19. avgusta je postal Molotov Berlinu sporočilo, v katerem je nakazal naslednja vprašanja:

1. Treba je najprej zaključiti ekonomska pogajanja.

2. Kratko za tem bi sledil podpis nenapadalnega pakta ali pa ponovna potrditev sporazuma o nevtarnosti iz leta 1926. V prvem in drugem primeru bi lahko sledil protokol, ki

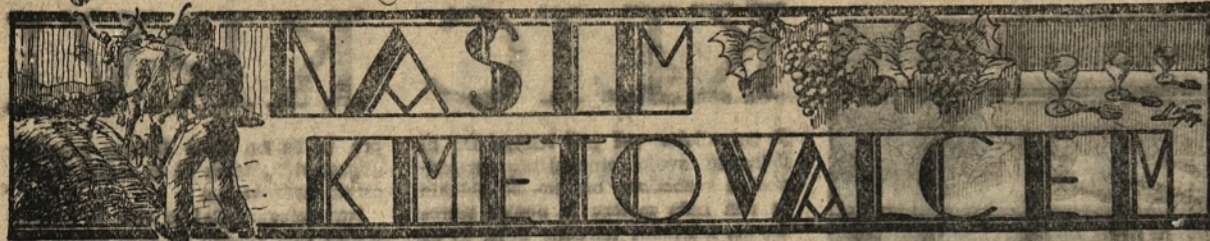
Schulenburg je prejel ta telegram 15. avgusta in se je pri Molotovu takoj najavil in bil sprejet. Isti ga je ob sprelošču o predvidenem obisku zunanjega ministra tretlega rajha poslušal z velikim zanimanjem, vendar je po vprašanju Ribentropovega obiska v Moskvi izrazil misljenje, da bi takšno potrditev zahtevo odgovarjajoče predpriprave, da bi izmenjava misljenj mogla pripeljati do rezultatov. Molotov je nadalje pripomnil, da je vsekakor potrebna naglica, da se ne dozgodí, da se znajdemo pred dovršenimi dejstvi, ampak je poudaril dejstvo, da je vsekakor potrebno izvršiti odgovarjajoče priprave.

(Nazi Soviet relations — Film 644 S-254836-254837 Telegram nemškega ambasadorja v Moskvi min. zun. zadev v Berlinu.)

V teh dneh so se v Berlinu in Moskvi mrzlično razgovarjali. Depese so izmenjavali sem in tja. Kurirji so nosili: aide memoire, sporočila, direktive, memorandumne itd. Jasno je torej bilo, da se mora med Berlinom in Moskvo nekaj zgoditi. Z 19. avgusta je postal Molotov Berlinu sporočilo, v katerem je nakazal naslednja vprašanja:

1. Treba je najprej zaključiti ekonomska pogajanja.

2. Kratko za tem bi sledil podpis nenapadalnega pakta



O shrambah in shranjevanju krompirja

Krompir dozoreva in treba je mlatiti na izkopavanje. S tem v zvezi pa je najljubše potrebno, da si po svojih močeh uredimo shrambo za krompir v tleh, da bodo vsaj delno ustrezale dobri krompirjevi kleti. Kakšna je pomena je dobra in kako usodna utegne postati slaba krompirjeva shramba, o tem smo se lahko že dostikrat prepričali v hudih zimah, ko je krompir v vseh slabih shrambah zmrazil in ko so samo nekatere kleti očuvale kalino sposobnost semenskega krompirja.

Ne smemo misliti, ko spravljamo krompir, da ne bo hude zime. Torej vsakdo je dolžan, da pred vaktičnejšo morda letošnjega krompirja kleti tako priredi, da bo krompir v najhujšem mrazu varen pred zmrazovanjem. In ne samo to. Klet za shrambo krompirja mora biti tako prirejena, da ostane v njej krompir zdrav, da ne gnije, da ne začne prehitro in nepravilno kiliti in da je mogoče posamezne sorte med seboj ločiti.

Klet za krompir mora biti brezpozgojno varna pred zmrazovanjem. Da večina naših kmetov do sedaj tej zahtevi ne ustreza, vemo iz izkušenj preteklih hudih zim. Zato je treba nadeže obstoječe kleti za krompir v dovoljni meri zavarovati pred mrazom.

Pred začetkom kleti v tem oziru popraviš, moramo ugotoviti vzrok, zakaj krompir zmrazuje. Vzrok so bodisi pretenke ali iz nepravilnega gradiva zgrajene stene, bodisi pomanjkljivo izdelana ali namočena okna in vrata, ali pa nezadostna oziroma nepravilna kletna oprema.

Najbolj varne pred mrazom so krompirjeve kleti, katerih stene so dočela v zemlji. Čim bolj pa se dvigajo kletne stene iz tal, tem večja je nevarnost zmrazovanja, posebno če, če so stene kleti iz morda komaj pol

metra debelega kamenitega zidu ali celo iz betona.

V takih primerih je brezpozgojno potrebno, da kletne stene zavarujemo ali izoliramo proti mrazu. To opravimo lahko na različne načine. Najenostavnejši od teh je, ako debelino stene povečamo. V ta namen pridajmo ob notranji strani kletnih sten iz volne izdele opeke, ki eno zidno ploščo ali oblogo, kako debelo ploščo ali oblogo moramo prizidati, to je kakšno (navadno, volno zidno ali sump tanko posebno izolirano) opeko moramo uporabiti, je odvisno od debeline prvotne stene. Namesto da bi kleti izolirali pred mrazom z opečno zidno oblogo, lahko obložimo stene s primerno debelimi izoliranimi ploščami.

Krompir lahko zmrazuje v kleti tudi ob dovolj močnih in mrazu varnih stenah, kakor na primer okna (ali morda šipe v njih) sploh manjkajo, ali če se okna ne dajo dočela zapreti. Vsekakor morajo biti na kleti za krompir dvojne oknice, od teh naj bodo notranje snemljive, to pa zato, ker so potrebne samo pozimi. V času, ko je treba klet stalno zračiti, ni nam bile samo v napotje.

Tudi vrata v kleti za krompir morajo biti brezpozgojno dvojna, ako je vhod neposredno iz prostega. Se bolje v takem primeru je, da prizidamo zunaj ali vzdajmo znotraj malo predklet, kar brani, da se zrak v kleti ob vratih ne šljuje prevleč. Se posebno kadar v mrzlem vremenu prihajamo v klet. Da morajo biti kletna vrata dovolj močna, to je dovolj debela, in se morajo dati tesno zapirati, ni potrebno posebej poudarjati.

Omenim sem, da lahko krompir v kleti zmrazuje tudi zaradi nezadostne ali nepravilne kletne opreme, največkrat pa, ker kletne opeke sploh ni. Jasno je, da mora zmraziti krompir,

ki se v hudem mrazu dolga mrazih sten ali betonskih tal. O pravi kletni opremi bomo govorili nekoliko pozneje, za sedaj si zapomnimo samo, da je pravilna oprema v krompirjevi kleti važna kot obramba pred zmrazovanjem krompirja.

Klet za krompir ne sme biti pretopla. Kakor v preozkih kleti krompir lahko zmrazne, tako začne v pretopli prehitro gniti, oziroma odganjati. Toplina zraka v krompirjevi kleti ne sme nikdar znašati nad 8 stopinj C, krompir ne sme nikdar pasti izpod 2 stopinj C; pravilna toplota za krompirjeve kleti je 4 do 6 stopinj C.

Za shranjevanje krompirja so torej neuporabni kletni prostori, ki mejijo ali celo služijo kot pralnice lila. Vse, kar sem navedel kot značilno za zavarovanje kleti pred zmrazovanjem, služi istočasno tudi kot zavarovanje kleti pred visoko toploto. Razen tega klet je mogoče topilno zraka v kleti za krompir izdatno uravnjavati z zračenjem ob primeren času, namreč takrat, ko je toplota zunanjega zraka najbližje zahtevani toploti krompirjeve kleti.

Klet za krompir ne sme biti vlažna, ker vlaga povzroča gnitje krompirja. V obrambo proti vlagi je treba stene in betonska tla izolirati, najbolje tako, da stene in vlak namazemo s primernim vlažizolirnim sredstvom, kakršnih je več na razpolago. Tudi primerno zračenje zmanjšuje vlažnost kleti.

Klet za krompir mora biti primerne svetlosti, to se pravi toliko, da onemogoča krompirju, da bi začel poganjati kaliti in da kadar začne kaliti, ne dela dolgih belih, marveč kratke, močne, rdečkaste ali zelene kalii. Nadalje mora biti klet tako svetla, da je mogoče ob zaprtih vratih krompir prebirati in pri tem razločevati različno barvan krompir posameznih sort. Ker pa presvetla klet z neposredno sončno svetlobo zopet ni dobra, smemo, če so okna velika, na južni strani, v takih primerih šipe namazati z apnom.

Klet za krompir mora biti snažna. To pomeni: stene morajo biti gladko ometane in vsako jesen pred spravljanjem pridelka sveže prebeljene; tlak mora biti betonski ali iz opeke. V kleti za krompir ne sme biti shranjena vsa mogoča šara itd.

Končno mora biti krompirjeva klet za shranjevanje krompirja primerno opremljena. Vodilo pri urejanju te opreme naj nam bo zavest, da ostane krompir v shrambi zdrav samo, ako je omogočeno kroženje zraka okrog in skozi krompirjeve kupe.

To kroženje zraka omogočimo, ako krompirja ne naspiljemo neposredno na tla, marveč na odpr ali pograd, katerega dno naj bo vsaj 15 cm dvignjeno od tal in napravljeno iz močnih latic ali opek, med katerimi naj bo približno 3 cm širine. Enako se ne sme krompir dotikati stene, marveč moramo postaviti ob steno pokonci približno 12 cm široke stebre,

na katerih približno počez latve z enako širokomo spranjami. Ta opaž iz latic mora biti tako visok, kolikor visoko bo seget kup krompirja. Na ta način ostane med steno in latvasto pregrado tako širok prazen prostor, kakor so stebreji debeli (na primer 12 cm).

Po potrebi pripravimo deske tudi za zgraditev krompirjevega kupa na srednji strani. Kdo bo morda vprašal, kako visoko mora biti krompir v kleti na tak oder nasut? To je odvisno od več okoliščin. Če shranjujemo dovolj suh in ohlajen krompir v shrambo, kjer bo ostal samo čez zimo, ga smemo nasuti meter, da celo pol-druji meter visoko. Vendar moramo v tem primeru postaviti, v kupe na vsakih nekaj metrov površine, po en odušnik. Take odušnike napravimo iz latic, ki jih nabljamo na okvirju primernih izmer (na primer 25 x 25 cm), tako da so med latvami tako široke, kot znaša širina latic.

Če pa moramo spraviti v klet moker krompir, ga ne smemo nasuti nad pol metra visoko. Istočasno ne sme spomladati, ko se zbudi v krompirju zopet življenje, biti krompir nasut nad pol metra visoko. Zato moramo imeti na razpolago tolikšne kleti za krompir, da lahko krompir, ki nam ostane v zalogi spomladati, ko začneja kiliti, razgrnemo, ne da bi mogel biti nad pol metra nasut. Prav priporočljivo je, napraviti na vsak podgredi meter kletne širine že po en ležeči odušek, enako iz latic, vendar obijemo okvir iz treh strani, s četrto leži namreč okvir na odru. Okvir naj bo pri ležečem odušku pravokoten, na primer 13 cm širok in 45 visok. Tako ležeči oduški nam služijo razen za prezračevanje krompirja tudi kot merilo visline krompirjeve kupa.

Nasujemo ga enostavno do visline njegove roba odušnikov. Nadalje lahko po ležečih oduških hodimo kot po stezicah med vrtnimi gredami, ne da bi krompir poskodovali.

K opremi kleti za shranjevanje krompirja spada tudi brezpozgojno toplotno in zračno s prahom zaplata.

FIZKULTURA IN SPORT

SD PROLETER IZ KOPRA ZMAGOVALEC KOLEŠARSKIH DIRK OKOLI BLEJSKEGA JEZERA

Kakor vsako leto so bile tudi letos kolešarske dirke okoli Blejskega jezera. V izredno ostri konkurenci, saj je nastopilo 12 najboljših jugoslovanskih ekip in ekipa Trsta, so koprski kolešarji zasedli častno prvo mesto in s tem trajno osvojili pokal, ki so ga branili od lanskega leta. Dirka se je razvijala na 100 km dolgi progi okoli jezera. V prvih kilometrih so vodili kolešarji »Partizanov«, tesno so jim sledili Tržičani in Kopračani. Pri 50 km so bili še vedno v vodstvu Beograščani, nato pa se je situacija začela spreminjati. Predstavniki SD Proleterja so povečali svoj tempo in imeli pri 75 kilometru že eno minuto in pol naskoka pred tržaškimi kolešarjsko ekipo. Zadnji kilometri so potekali v znamenju borbe med Tržičani in Kopračani, ki so ju slednji s pravilno taktično vožnjo odločili v svojo korist.

- Vrstni red mestev je naslednji:
- SD Proleter, Koper (Luglio, Gardoš, Cimoroni in Rinaldi) 2 uri 46' 46, kar je 35 kilometrov in 900 m na uro.
 - Trst (Javornik, Samec, Coretti in Apollonio) 2 uri 48' 55'.
 - Partizan I, Beograd (Ročić, Petrovič, Kostić, Stanković) 2 uri 49' 48'.
 - Partizan II.
 - Reka.
 - Ljubljana.
 - Oslje.

Ob tej priliki, ko govorimo o kolešarstvu, moramo poudariti tudi uspeh težakoga kolešarja Javornika, ki je zmagal na gorski dirki Bled-Pokljuka. Ostali naši znanci pa so zasedli naslednja mesta: Apollonio sedmo, Rinaldi sedmo, Coretti enajsto, Tamaro trinajsto, Samec štirinajsto, Cimoroni devetnajsto, Luglio osemindvajseto mesto.

KOPRSKI LAHKOATLETI DRUGI V LJUBLJANI

V nedeljo je bil v Ljubljani lahkoatletski četverboj med ekipami Zvezničarja iz Ljubljane, Kopračani, Litijo in Domžalam, Premočno so zmagali, kakor je bilo predvideno. V prvih kilometrih so vodili lahkoatletci Zvezničarja, ki so nabrali 149 točk. Drugi so bili Kopračani s 104 točkami, tretje Litija s 97 točkami, in končno Domžale, ki so dosegle samo 30 točk. Lahkoatletci iz Kopa so dosegli prav lepe rezultate kljub težkemu terenu. Omeniti moramo predvsem rezultat Ollivierja na 400 metrov, kjer je zasedel tretje mesto s časom 54,6. Prvo mesto v metu kopja je zasedel Makor z rezultatom 44,25. Zelo dober rezultat pa je dosegel Zutobradič na 3000 metrov, ki jih je pretekel v 925", 810. Zeto pa je bil z rezultatom 623 metra v skoku v daljino drugi. Prav vsi naši lahkoatletci Ollivier, Zetto, Zutobradič, Makor, Tržani, Giannolla, Zamaro so pokazali izredno borbenost.

JUGOSLOVANSKI SPORT

V središču zanimanja v Jugoslaviji so še vedno nogometne tekme prve in druge zvezne lige. Nedeljska srečanja so potekala brez vsakih presenečenj ter so favoriti zmagali z visokimi rezultati. Rezultati prve zvezne lige so naslednji: Crvena zvezda - Lokomotiva: 3 : 1, Napredak - Hajduk 0 : 6, Vojvodina - Partizan 0 : 1, BSK - Spartak 5 : 0, Dinamo - Mačva 2 : 0, Sarajevo - Borac 1 : 1.

V drugi zvezni ligi pa so bili dosegli naslednji rezultati: Kvarner - Proleter 6 : 0, Zagreb - Odred 0 : 0, Rabotnički - Metalac 2 : 0, Proleter (Z) - Vardar 1 : 0, Dinamo - Veleš 1 : 1, Bokej - Rudar 2 : 1.

Slovenski predstavnik Odred je sicer predvedel v Zagrebu precej lepo igro, vendarle zaradi neodločenosti napada ni izkoristil svoje prednosti na terenu. Odred je trenutno na sedmem mestu, ter si je skoraj že zagotovil obstoj v drugi ligi.

Lesvica prve lige izgleda takole: Dinamo 32 točk, Crvena zvezda 27, Hajduk 27, Partizan 19, Lokomotiva in Sarajevo 17, BSK Borac, 16, Vojvodina in Spartak 14, Mačva 13, Napredak 4.

V drugi ligi je pa stanje naslednje: Vardar in Rabotnički 34 točk, Budućnost 33, Veleš in Kvarner 30, Radnički 29, sleš Odred, Metalac, Proleter iz Osjeka, Dinamo in Zagreb, ki imajo vsi po 24 točk, Zvezničar 23, Proleter (Z) 21, Rudar 13, Tekstilac 13, Bokej 10.

VELIK USEP
JUGOSLOVANSKEGA NOGOMETA
 3. oktobra so morali najboljši avstrijski nogometaši znova kloniti pred Jugoslovani. Tako je Dunajski Rapid izgubil tekmo z Dinamo iz Zagreba z visokim rezultatom 6 : 2. Crvena zvezda pa je pregazila Walker (4 : 1) v vseh letošnjih srečanjih z avstrijskimi klubi so zmagali Jugoslovani, zato vsi jugoslovanski športniki nestrpno pričakujejo nogometne tekme med Avstrijo in Jugoslavijo, ki naj dokončno odloči, kdo je boljši.

UREDNISTVO

— čelo — doza; 6 ino — tu; 7 nauk — Neptun; 8 naskok — narod; 9 ri — irh; 10 deca — Apel — stil; 11 ara — ar — ima; 12 ma — Kamnolom — sp; 13 oj — did; 14 čebelar — faraon.

»Nagrada križanke zadnje številke Istrskega termika je najbolje rešila tovaršica Marija Zagar iz Bovca. Zato bo nagrada za lepo slovensko knjigo.

JESENSKA SETEV JE TU

zato sejmo le dobro in zdravo seme

Čeprav je naš okraj pretežno vinogradiško-senjsko-ovrtnarski se tudi pri nas njožijo žitarice. Gojilne žitarice pri nas pa ni rentabilno, ampak kljub temu jih naši kmetje sejejo. Sejejo jih tudi tam, kjer bi lahko tudi nekaj bolj donosnega sejali, kot n. pr. ržne površine itd. saj se strinjamo, da povsod se ne da gojiti površine, a če že moramo žitanje sejati, sejmoj jih vsaj pravilno, poslužimo se vseh pripomočkov, ki jih imamo na razpolago, uporabljamo je dobro in zdravo seme, ker edino tako bomo imeli uspeh in ob žetvi ne bomo naš pridelkom razočarani.

Hektarski donos v našem okraju ni nič kaj zadovoljiv in samo z malo večjim razumevanjem naših kmetov bi bil za lahko 40 % večji od današnjega. Glavna krivdavnica hektarskega donosa je v prvi vrsti v tem, da skoraj noben naš kmet žita ne čisti in niti ne razkužuje, jasno da od takega semena ne more pričakovati čudežev.

Ko greš pred pričetkom žetve po naših njivah vidiš res žalostno sliko naše pšenice: en klas je velik, drugi je majhen, tretji je še v mlinskem stadiju, četrti je pa že prezrel, torej z eno besedo pravi mozaič, napravljen iz vseh obstoječih sort pšenice. No sedaj pa kmetje vprašate se, kako moro biti vsaj višojni trudi poplačani? Kako morete zahtevati od take pšenice visok pridelok? Seveda mnogi od vas bo rekel da hektarski donos je zato nizek, ker ni bilo umelnih gnojil v zadostni količini. To sploh ne drži, saj se strinjamo, da umetnih gnojil za letošnje proizvodnjo ni bilo v izobilju, zadostovala pa so le minimalni zahtevi, zato krivdavnica hektarskega donosa ni v izgovoru, da je bilo premalo umetnih gnojil, temveč je krivda slabo, nerazkuženo seme. Slabega in nerazkuženega semena moramo pri sebi uporabiti mnogo večje količino in čeprav takemu semenu damo na razpolago umetnih gnojil in drugo v več kot dovoljni

količini, ne more iz tega semena zrasti popolnoma razviti klas pšenice, ne more iz zemlje izkoristiti vse one snovi, ki so za razvoj potrebne. Tak klas ni odporen proti raznim boleznim; jasno je potem, da od takega semena ne moremo zahtevati visokega pridelka.

Da bi vse to preprečili je OLO — poverjenstvo za kmetijstvo razporedilo tritirje za čiščenje pšenice po krajevnih ljudskih odborih, da si lahko vsak kmet očisti in razkuži semensko pšenico.

Do danes pa ugotovljamo, da KLO niso še nič pokrenili v tem oziru, kaj čaka? Zaka? ne bi našim kmetom prikazali važnost in najostrejšo čiščenja in razkuževanja pšenice in jim dokazali, da čiščenje pšenice jim le v njihovo korist.

Seveda mnogi od vas bo rekel da hektarski donos je zato nizek, ker ni bilo umelnih gnojil v zadostni količini. To sploh ne drži, saj se strinjamo, da umetnih gnojil za letošnje proizvodnjo ni bilo v izobilju, zadostovala pa so le minimalni zahtevi, zato krivdavnica hektarskega donosa ni v izgovoru, da je bilo premalo umetnih gnojil, temveč je krivda slabo, nerazkuženo seme. Slabega in nerazkuženega semena moramo pri sebi uporabiti mnogo večje količino in čeprav takemu semenu damo na razpolago umetnih gnojil in drugo v več kot dovoljni

En starček je živel na vinskih gorah, so prav'li je b'lo na Dolenjskem. Da rad je on držal kozarček v rokah — zahajal k prijateljem je pevskim.

Naša narodna pesem

JESENSKI VEČER

Preko jesenskega brega diha se prvi pri, pri...
 mirak na vinograde lega, plaho pod latniki bega, plaho drhti...

Tiho je v bregu, vse mirno oljke v polnu selesti: in slozi zarjo večerno padajo sanje v nemirno moje srce.

STARCEK

En starček je živel na vinskih gorah, so prav'li je b'lo na Dolenjskem. Da rad je on držal kozarček v rokah — zahajal k prijateljem je pevskim.

Ko ura pa pride, ločite se čas, on vzame kozarček in veče na glas: Oče nebeški glej, še en kozarček zdej, hvala bom vekomaj, vekomaj pel.

OH, ZENA ME KREGA

Oh, žena me krega, ker sem se napil, pa prav spičast me gleda, kot bi njenim ženim bil.

Pa j' putrh pokazem, to st'rim le za špas, pa jo kmal' potolažim, se smeje na glas.

»Na zdravje t' bom pila, da b' skoraj zdrav bil, pa da b' se jutri no tako bolezen dobil.«

NAGRADNA KRIŽANKA

| | | | | | | | | | | |
|----|---|---|---|---|---|---|---|---|----|----|
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 |
| 1 | | | | | | | | | | |
| 2 | | | | | | | | | | |
| 3 | | | | | | | | | | |
| 4 | | | | | | | | | | |
| 5 | | | | | | | | | | |
| 6 | | | | | | | | | | |
| 7 | | | | | | | | | | |
| 8 | | | | | | | | | | |
| 9 | | | | | | | | | | |
| 10 | | | | | | | | | | |
| 11 | | | | | | | | | | |

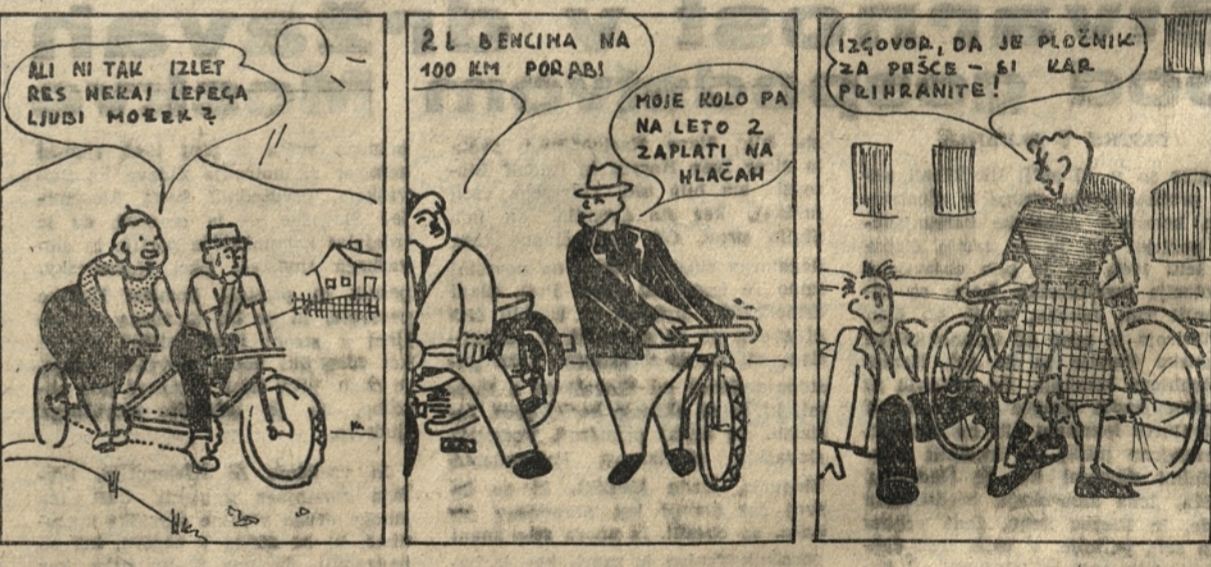
Vodoravno: 1 korist — kadilna potrebščina, 2 delavec — ravnina, 3 lopa — naziv, — konica — 4 kazalni zaimek — mesto na Japonskem — osebni zaimek, 5 starorimska bajeslovna oseba — pozebljenje, 6 žli duh (v pripovedkah o Faustu) 7 klica — rastlinska bolezen, 8 oziralni zaimek — zasloba — osebni zaimek, 9 žuželka — nadv — vrelec, 10 vrsta žganja — ladja, 11 nasip — stanje.

Navpično: 1 pritok Donave — ples, 2 slovenski zgodovinar — kemična prvina, 3 žensko ime — veznik, 4 pritrđina beseda — snažilo orodje — pesnitve, 5 zver — dvojica, 6 mesto v Sloveniji, 7 pregovor — otok na Jadranu, 8 veznik — cvetlica — igralna karta, 9 moško ime — maščoba — nasad, 10 plemo — pokrajina v Grčiji, 11 moško ime — pokrajina v Aziji.

Rešitev križanke iz zadnje številke

Vodoravno: 1 na juris — Adamič; 2 Iran — era; 3 re — asonanca — ob; 4 oda — as — kje; 5 dama — muka — na; 6 ko — meja; 7 paket — krpan; 8 Solun — teror; 9 sta — en; 10 Ida — epos — moda; 11 sta — tr — mir; 12 10 — ponuditi — da; 13 niz — rima; 14 Prerad — ohlapen.

Navpično: 1 narodi — pa — slep; 2 Eda — Tito; 3 ji — ambasada — ne; 4 ura — ko — pir; 5 rasa



Franco S. Finžgar:

Na petelina

Petelin je obstal in poslušal z dvignjeno glavjo. »Ali morda res golči mladec, dolgovezni pevec? Neoprezni sladkač?«

Jezen je zagrabil s kljunom brstiče popje nad seboj in ga odlojmi ter vrgel na tla.

»Strem je in pohodim, da bo krvavelo po mahi, če se drzneš...«

In je oprezoval z napetim vratom. Toda kog in kog grobni mir. Jeza je ugasnila, zopet je zaigralo srce, razprosil je krasoto svoje obleke in zadonel je pesem.

»Vsaj še dvajset korakov,« sem liho zaželel, ko sem se z velikansko stopinjo pogljal naprej. Petelin je pel zdržema, kakor bi se bil zamislil v nov napev, nama so se pa odsedali naskoki.

Se krog tega grmal Samo pef korakov! Po tem... Za grmom sva obslata zopet na snegu. Petelina so zasiralje veje. Lovce me je vprašujoče pogledal. Okrenil je samo oči, z glavo ni ganil.

»Ne streljam v negotovost v gosto vejevje!« Tako so mi povedale moje oči.

Takrat je petelin zopet premoknil, obstal — povpel perut, priklonil glavo, kakor bi mislil grenke misli. Morda misli o ljubezni? O ljubezni, ki ga edina oslepi, da ne vidi smrti, ampak vidi samo življenje! O fliši ljubezni, ki daruje sebe, da naših druge, ki zida iz srag lasne krvi otrokom hiše. Ki strada, pa ne čuti gladi, ki je psavana, pa ne sliši klevet, ki hodi preko grobov, pa se ne tresne pred smrtnjo! O fliši edini začelnici vsega velikega, ki lije v dušo moči, da umetniku ne odpade čopič,

dasi je padlo od zle roke blato na njegovo platno, o fliši mogočni ljubezni, ki sprejme kamen za kruh in kačo za ribo in vrne za kletev blagoslov.

Pozdravljena, kravljica plica, ti simbol ljubezni, porodnice vsch velikih dejanj od konca do konca sveta!

Tedaj pa se je zgodilo nekaj, da sva oba zafrepetala. Pod lovčevjo nogo se je udril sneg: rěsk. Na bukvi pa: širof—širof—širof. Petelin se je prepeljal. Videla sva samo črno črto, ki je izginila nad gozdom.

Moja na pol dvignjena dvocevka se je povesila in povesili so se še bolj lovčevi brki. Tako ga je bilo sram, da je potegnil klobuk na oči in mi ni pogledal v lice.

»Na svidenje, petelinček, april je še dolg!« S klobukom sem zamahnil proti kraju, kamor je izginila črna črta za petelinom.

Tedaj je šele spregovoril lovec France, ker je izprevidel, da se ne jezim.

»Vse sliši hudir,« sem rekel, »in res je. Ta preklicani sneg.«

Z nogo je jezno cepetil po sreenu, ki se mu to pot ni predil.

»Kaj sedaj, gospod? Tako pot pa zastoj!«

»No, pač ni bila zastoj! Petelina sva slišala in videla. Saj ni, da bi morala moriti. Lovce, ki gre samo na lov, da bi ubjal, ni lovec.«

»O, gospod, to so besede!«

Lovce se je kljub žalosti veselo nasmešnil in sklenil roke na prsni kakor za molitev.

Tedaj je šele spregovoril lovec France, ker je izprevidel, da se ne jezim.

»Vse sliši hudir,« sem rekel, »in res je. Ta preklicani sneg.«

Z nogo je jezno cepetil po sreenu, ki se mu to pot ni predil.

»Kaj sedaj, gospod? Tako pot pa zastoj!«

»No, pač ni bila zastoj! Petelina sva slišala in videla. Saj ni, da bi morala moriti. Lovce, ki gre samo na lov, da bi ubjal, ni lovec.«

»O, gospod, to so besede!«

Lovce se je kljub žalosti veselo nasmešnil in sklenil roke na prsni kakor za molitev.

Tedaj je šele spregovoril lovec France, ker je izprevidel, da se ne jezim.

»Vse sliši hudir,« sem rekel, »in res je. Ta preklicani sneg.«

Z nogo je jezno cepetil po sreenu, ki se mu to pot ni predil.

»Kaj sedaj, gospod? Tako pot pa zastoj!«

»No, pač ni bila zastoj! Petelina sva slišala in videla. Saj ni, da bi morala moriti. Lovce, ki gre samo na lov, da bi ubjal, ni lovec.«

»O, gospod, to so besede!«

Lovce se je kljub žalosti veselo nasmešnil in sklenil roke na prsni kakor za molitev.

Tedaj je šele spregovoril lovec France, ker je izprevidel, da se ne jezim.

»Vse sliši hudir,« sem rekel, »in res je. Ta preklicani sneg.«

Z nogo je jezno cepetil po sreenu, ki se mu to pot ni predil.

»Kaj sedaj, gospod? Tako pot pa zastoj!«

»No, pač ni bila zastoj! Petelina sva slišala in videla. Saj ni, da bi morala moriti. Lovce, ki gre samo na lov, da bi ubjal, ni lovec.«

»O, gospod, to so besede!«

Lovce se je kljub žalosti veselo nasmešnil in sklenil roke na prsni kakor za molitev.

Tedaj je šele spregovoril lovec France, ker je izprevidel, da se ne jezim.

»Vse sliši hudir,« sem rekel, »in res je. Ta preklicani sneg.«

Z nogo je jezno cepetil po sreenu, ki se mu to pot ni predil.

ne smilijo stopinje, mahnila jo za njim. Utegnete danes še streljati.«

»Tudi prav!«

»Potem pa le kar!«

Lovce je naglo stopil po moj plašč in sva se obrnila navzgor. Vrh sedla mi je rekel, naj počakam. On da gre sam pogledat.

Razgrnil sem plašč na rdečo plahto cvetoče vrese in legel. Prav tedaj so simli prvi prameni zarje na vzhodu in pokropili s sklatlom — ovčke — oblačke. Daleč, ne vem kje, se je oglasil s tankim, visokim glasom trikrat zapored živig plička. Po fem za hip odmor. Zapelj je vsak grim, iz vsake drevesne kroče, se je drobila pesem. O, to ni bilo več peje plične, to je bila himna gore, za katero si je loza ubrala srunc ob dnevu vsfajenja.

Pred mano je stal lovec.

»Na tej strani se nič ne oglasi. Greva za beguncem!«

Ročno je zdrsil po bregu v dolino, jaz pa za njim.

Slo je dalje v strasnih skokih, brez poli gor in dol. Kadar sva plezala pod vrhe razrilih žlebov, je lovec vselej snel klobuk in plezal naprej, na vrhu legel in opazoval. Troje grebenov sva prekobalila, troje hudih strmin preplezala, opraskana od robide in trnja, mokra na koljenih — o petelinu nič sledi. Meni se je zdel ta divji pohod že kar nespameten. Toda strast je menda nalezljiva. Zato sem vztrajal.

»Če ga s tega grebena ne ugledam, poiem ne vem!«

Tako je modroval lovec, ko sva lezla skozi močvirno korito, lepena od več in lrgana od gloga, da se popneva zopet kvišku. Lovcu se niso povedili samo brki, celo krajci njegovega klobuka so se zavihnilo obupani navzdol.

Pod vrhom se je ozrl in skoro zarežal vame:

»Postojte!«

Sam sem snel klobuk in plezal kakor kuna. Samo eno oko je dvignil po strani čez greben. Nekaj trenutkov je motril prostranost.

Hipoma pa je odskočil in zdrsil prav do mene.

»Na borovcu je! Daleč doli, sredi griča! Hitro navzdol, potem prek roba — o, streljali boste — stavam...«

Tedaj se je že drsal po rebri — jaz za njim. Kakor blazna sva dryela.

»Dovoljk je velel zapovedovalno in se ustavil na kozji stezi.«

»Od loč oprezno vprek na greben — pa ne boste več peldeseli korakov od njega.«

Lisjak ne more predvidne tihotapiti kakor sva midva. Niti pliček na drevesu, pod katerim sva lezla, ni obmolnil. Ko sva neslišno pripolzela do roba, sem, skrit za grmom, pogledal proti borovcu. Veja se je šibila in gugala, petelin je strigel poganjke in jih metal obiesno na tla. Ker je bil obrnjen od mene, sem lahko vstal, lovec pa je oblezal pri mojih nogah.

Prav v istem hipu se je pa dvignilo sonce izza obzorja. Obilni žarki so se razlili po lesketajočem se perju. Petelin je razprosil križa, našopril rep v pahljačo in se z veličastno kretnjo obrnil proti soncu. Glavo je globoko priklonil, dnevu v pozdravi, nato pa iztegnil vrat in zapel — pesem vzhajajočemu soncu. Spričo krasnega prizora se mi je ustav